

Duurzaam waterbeheer: een (late) reactie

Begin dit jaar verscheen in H₂O een artikel over duurzaam waterbeheer in de groenblauwe long Randstad (nr. 4 van 25 februari). Het betrof een verslag van de conferentie 'Duurzaam waterbeheer, het blauwe toekomstperspectief van het Groene Hart'. Het gaf een goed beeld van die bijeenkomst en droeg een breed scala aan duurzame oplossingen voor de complexe problematiek aan voor het waterbeheer in het Groene Hart. Die aandacht voor duurzaamheid is voor ons als waterbeheerders van groot belang. Maar het artikel hebben ondergetekenden wel aan het denken gezet. Het valt namelijk op dat de focus van dit soort conferenties en artikelen voornamelijk ligt op het benoemen van de maatregelen die moeten worden genomen.

Voorbeelden van dit soort maatregelen, zoals het vasthouden van zoet water, multifunctioneel gebruik of het versterken van het vaernetwerk, worden snel als duurzaam en dus goed beoordeeld. Maar moeten we niet eerst de doelen benoemen voordat we het over de maatregelen kunnen hebben? Wat verstaan we eigenlijk onder duurzaam waterbeheer? Hoe ziet een duurzaam watersysteem er uit? Is dat overal hetzelfde? Het beantwoorden van die vragen is erg belangrijk zeker aangezien de huidige problemen – veroorzaakt door de klimaatverandering, zeespiegelstijging, inklinking en een almaar toenemende druk op de overgebleven ruimte – ons nopen in de nabije toekomst majeure maatregelen te nemen. En blijkbaar willen we graag dat deze maatregelen duurzaam zijn.

Maar het definiëren van het begrip duurzaam waterbeheer lijkt makkelijker dan het is. Het betitelen van maatregelen als duurzaam veronderstelt dat er ook zoiets is als 'onduurzaam waterbeheer'. Daar is overigens best wat bij voor te stellen. Energieverslindende gemalen, het gebruik van bestrijdingsmiddelen en het rücksichtloos wegpompen van water zouden daaronder kunnen vallen. Maar is duurzaam waterbeheer dan alleen het wegnemen van de onduurzaamheid? Waarschijnlijk niet. Maar wat maakt dan wel een maatregel tot een duurzame maatregel? Is energieneutraal waterbeheer duurzamer dan flexibel peilbeheer dat vele belangen dient? Misschien in het ene geval wel en in het andere niet. En dat maakt het juist zo lastig om de in het artikel genoemde voorbeelden te beoordelen. Het zijn zeker verstandige maatregelen en beoordeeld op hun eigen merites zijn zij vast in de gegeven omstandigheden als duurzaam te betitelen. Maar, en dat maakt het juist zo lastig, in een ander geval wellicht ook niet. Het accepteren van zoute kwel en veenoxidatie kunnen wellicht leiden tot andere watersystemen met andere waarden maar die, onder de gegeven omstandigheden wellicht wel duurzamer zijn. Omdat ze met minder energie, of minder beheerinspanning, te behouden zijn.

Ook in de verschillende beleidsnota's is geen eenduidig antwoord te vinden op de vraag wat duurzaam waterbeheer inhoudt. Volgens het verslag van het EU-project AquaFit4Use*, waarbinnen gezocht wordt naar manieren voor duurzaam industrieel waterbeheer, zit duurzaam waterbeheer bijvoorbeeld vooral

in efficiëntie; zoveel mogelijk water moet worden hergebruikt of voor meerdere doelen worden ingezet. In het Nationaal Waterplan 2009-2015 bestaat duurzaamheid hoofdzakelijk uit het verbeteren van de leefbaarheid van een gebied en wordt duurzaamheid aan klimaatproblemen verbonden. De na te streven doelen daarbij vormen een goede bescherming tegen overstromingen, het zoveel mogelijk voorkomen van wateroverlast en droogte, het bereiken van een goede waterkwaliteit en het veiligstellen van strategische grondwatervorraden. Maar deze doelen zijn allesbehalve nieuw en stammen al uit 1980! Ook geeft het ons geen beter zicht op wat duurzaam waterbeheer dan zou moeten zijn.

Dit betekent echter niet dat we nu moeten pleiten voor een algemene definitie van duurzaam waterbeheer. Daarvoor is het begrip in onze ogen te veel tijd- en plaatsafhankelijk. Duurzaamheid heeft denken we veel te maken met toekomstbestendigheid en de invloed die maatregelen hebben op onze leefomgeving. Duurzaamheid gaat ook over draagvlak en daarmee ook over kosten, efficiëntie en effectiviteit. Daarin zitten de drie P's van People, Planet, Profit. Maar die drie P's zijn in tijd en plaats niet altijd even belangrijk.

De plaatsafhankelijkheid wordt mede veroorzaakt door de versnippering van het watersysteem (veel peilgebieden) en de verwevenheid van verschillende functies binnen gebieden, die elk hun eigen wensen en behoeftes hebben en eisen stellen aan het watersysteem. Zo legt bijvoorbeeld een beheerder in het Hoogheemraadschap van Delfland de nadruk op het behouden van een goede (grond)waterkwaliteit, in het bijzonder gericht op de eutrofiëring en verzilting, vanwege de grote hoeveelheid tuinders in deze regio (de focus ligt dus op de P van Profit) die water van voldoende kwaliteit nodig hebben voor hun kassen. Dit terwijl Waterschap Peel en Maasvallei, vanwege de grootschalige verdroging die optreedt in dit gebied, de nadruk legt op het beek(dal)herstel en hiermee het herstel van een zo natuurlijk mogelijk peilbeheer (met een focus op de P van Planet).

Toch zullen we ook iets moeten vinden van het grotere plaatje. Is een waterbeheer van een diepe polder dat alle aanwezige belangen maximaal dient, een geweldige waterkwaliteit heeft maar een continue beheerinspanning vergt, een duurzaam systeem? Is de strijd tegen verzilting

duurzaam? Of moeten we accepteren dat zout water straks in grote delen van Nederland de norm wordt en moeten we ons gebruik daaraan aanpassen? Vooralsnog hebben we geen antwoorden. We hebben er wel ideeën bij. In een duurzaam watersysteem zouden we maximaal gebruik willen maken van natuurlijke processen. Die gaan immers altijd door, ook als er weer eens een economische recessie is. En gelukkig zie je ook dat het we in het waterbeheer steeds meer gebruik gaan maken van natuurlijke processen. De Zandmotor is natuurlijk een mooi voorbeeld, maar ook het gebruik van riet en oeverplanten om water te zuiveren past daarin. Misschien kunnen we dan toch spreken van een soort gemeenschappelijk duurzaam referentiekader. Duurzaam zijn dan vooral die maatregelen waarin we de natuurlijke processen zelf helpen om zich te ontwikkelen teneinde Nederland tegen hoogwater te beschermen, de waterkwaliteit goed te houden en om gewassen van voldoende water te voorzien.

In ieder geval lijkt het verstandig om in de discussie in de toekomst goed de doelen te beschrijven alvorens we maatregelen als duurzame maatregelen in het waterbeheer presenteren.

Gert Koot en Bjartur Swart (MWH Global)

NOOT

* Tongeren W. (2011). AquaFit4news Issue 7. Collaboration of AquaFit4Use partners and the European Water Partnership.

Oproep

Duurzaamheid komt steeds vaker in de H₂O-kolommen voor. Het onderwerp speelt ook een belangrijke rol in het waterbeheer dat zich automatisch op de toekomst richt. Daarom nodigt de redactie u uit om met ons mee te denken over de (on)duurzaamheid van het Nederlandse waterbeheer. Vind u het een zinvolle discussie? Heeft u suggesties voor onderwerpen? Of wilt u zelf een opiniestuk schrijven?

U kunt uw bijdrage sturen naar h2o@nijgh.nl.